

Informacja o faktach a opinia

Informacja o faktach a opinia

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Wstęp

W dzisiejszym świecie świadomy odbiorca kultury, który ma do czynienia z różnymi mediami, musi posiadać umiejętność odróżniania faktów od opinii. Zaczniemy od definicji.

Fakt to coś, co miało miejsce w rzeczywistości; zdarzenie lub stan rzeczy, na które nie mamy wpływu. Może być fakt **prasowy**, medialny, **naukowy**, prawny, społeczny, dokonany. W piśmiennictwie mamy literaturę faktu, a w zeszytach uczniowskich, zmoreę polonistów – fakt autentyczny.

Opinia, to czyjeś zdanie o kimś lub o czymś; sąd; osąd; zdanie; pogląd.

Czym się różnią?

Informacja o faktach – jest obiektywna, konkretna i rzetelna.

Opinia – jest subiektywna, zawiera słownictwo wartościujące oraz oceny.

FAKT

Wystąpił opad atmosferyczny

OPINIA

Okropna ta ulewa

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

FAKT

Szczenię cocker-spaniela w trawie

OPINIA

Śliczny szczeniaczek!

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Nauczysz się

- odróżnisz informacje o faktach od opinii;
- wskażesz różnice w zawartości komunikatów zawierających fakty i opinie;
- wypowiesz się na temat etyki w mediach;
- rozróżnisz gatunki literackie, w tym publicystyczne.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

1. zyskuje świadomość intencjonalności tekstu;

2. kształci umiejętność rozróżniania informacji o faktach od opinii;
3. pracując w grupie, słucha i analizuje język tekstów, także tworzy teksty, a następnie je przekształca.

INFORMACJA O FAKTACH A OPINIA – *audiobook*

Rozdziały:

1. Informacja czy ocena?
2. Czym powinien kierować się dziennikarz?
3. Jak opisać rzeczywistość?

Notatka dla prowadzącego

Wskazówka

Podczas słuchania różnych prezentowanych tekstów zwróć uwagę na to, czy ich nadawcy wypowiadają się o **faktach**, czy zawierają **opinie** oraz elementy oceny. Jakie gatunki dziennikarskie zostały zaprezentowane w nagraniach? Czy wszystkie wypowiedzi mają charakter emocjonalny?

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PLm3ujfrt>

Informacja o faktach a opinia.

Rozdział 1

Informacja czy ocena?

Nagranie zawiera cztery wypowiedzi dotyczące tego samego wydarzenia.

W piątek 15 stycznia na Zamku Królewskim w Warszawie otwarto wystawę pod tytułem „Klejnoty królewskie”. W uroczystości uczestniczył prezydent Warszawy oraz przedstawiciele polskiego parlamentu. Otwarcie nastąpiło o godzinie 18.00.

Wczoraj na Zamku Królewskim została otwarta długo oczekiwana przez pasjonatów historii sztuki wystawa. Prezentuje się na niej niezwykle klejnoty królewskie pochodzące z różnych okresów historii Polski. Wielu entuzjastów wydarzenia zgromadziło się wczoraj o 18.00 w zatłoczonym korytarzu stołecznego Zamku.

Słyszałeś o nowej wystawie w Królewskim? Znowu jakaś sfera historyków będzie starała się nam udowodnić, że sztuka jest pasjonująca i ciekawa. Zastanawiam się, czy sterta błyskotek i kielichów może nam zaimponować? Denerwuje mnie, że wciskają nam taki kit i to za ciężkie pieniądze!

Od dawna pasjonuje mnie historia naszych klejnotów koronnych. Pierścienie królewskie, berła i te wszystkie cuda powodują, że zaczynam marzyć o czasach, które odeszły do wieczności, rozmyślam o dłoniach, które ich dotykały, o rozmowach, które toczyli wielcy tego świata. Jaka była pogoda, kiedy książę podnosił do ust srebrny, inkrustowany kielich, czy królowa była zamyślona, gdy wkładała na palec pierścień z ogromnym rubinem. Z pewnością jeszcze zajrzę na wystawę do Zamku Królewskiego.

Rozdział 2

Czym powinien kierować się dziennikarz?

W nagraniu zostały zaprezentowane zasady etyki dziennikarskiej na podstawie „Karty etycznej mediów”.

Dziennikarze świadomi tego, że w ich zawodzie muszą kierować się konkretnymi zasadami etycznymi podpisali 29 marca 1995 roku dokument nazywany „Kartą etyczną mediów”. We wstępie do niego możemy przeczytać:

„Dziennikarze, wydawcy, producenci i nadawcy, szanując niezbywalne prawo człowieka do prawdy, kierując się zasadą dobra wspólnego, świadomi roli mediów w życiu człowieka i społeczeństwa obywatelskiego, przyjmują tę kartę oraz deklarują, że w swojej pracy kierować się będą następującymi zasadami: [...]”.

Warto zwrócić uwagę na to, że kartę podpisują nie tylko dziennikarze, ale także wydawcy, producenci i nadawcy, ponieważ oni stanowią również integralną część dziennikarskiego świata i mają wpływ na jakość przekazu, który wysyłają ludziom.

Oto zasady, którymi powinni kierować się w swojej pracy sygnatariusze „Karty etycznej mediów”:

ZASADA PRAWDY – powinni dołożyć wszelkich starań, aby przekazywane przez nich informacje były zgodne z prawdą, sumienne i nie zawierały zniekształceń. W razie rozpowszechnienia błędnej informacji są zobowiązani ją jak najszybciej sprostować.

ZASADA OBIEKTYWIZMU – zobowiązują się przedstawiać rzeczywistość obiektywnie, niezależnie od własnych poglądów. Powinni także relacjonować różne punkty widzenia.

ZASADA ODDZIELENIA INFORMACJI OD KOMENTARZA – ich wypowiedzi powinny być tak ukształtowane, aby odbiorca mógł odróżnić fakty od opinii i poglądów.

ZASADA UCZCIWOŚCI – zobowiązują się do działania w zgodzie z własnym sumieniem i dobrem odbiorcy. Nie mogą ulegać wpływom oraz próbom przekupstwa. Mają prawo odmówić działania niezgodnego z ich przekonaniami.

ZASADA SZACUNKU I TOLERANCJI – muszą szanować ludzką godność, prawa, dobra osobiste oraz prywatność i dobre imię.

ZASADA PIERWSZEŃSTWA DOBRA ODBIORCY – uznają, że prawa czytelników, widzów i słuchaczy są ważniejsze niż ich działania.

ZASADA WOLNOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI – przyjmują, że wolność mediów nakłada na nich obowiązek odpowiedzialności za przekazywane treści oraz wynikające z nich konsekwencje.

Zauważmy, że nadrzędne w świetle zapisów tej karty wydają się prawa czytelników, widzów i słuchaczy. Z karty wynika również, że dziennikarz musi być obiektywny,

odpowiedzialny, uczciwy, powinien także szanować prawa swoich odbiorców.

Ważne jest również, aby zwrócić uwagę na to, że dziennikarz może wyrażać opinie i poglądy oraz poddawać fakty ocenie, ale tylko wtedy, gdy jasnym jest, że nie wypowiada faktów o rzeczywistości. Zatem odbiorca powinien wiedzieć, co jest faktem, a co opinią dziennikarza.

Kartę w imieniu swoich kolegów podpisali między innymi – Prezes Stowarzyszenia Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej, Prezes Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, Prezes Telewizji Polskiej, Prezes Polskiego Radia oraz Prezes Stowarzyszenia Niezależnych Producentów Filmowych i Telewizyjnych.

Rozdział 3

Jak opisać rzeczywistość?

Nagranie zawiera fragmenty czterech krótkich tekstów publicystycznych.

Tekst pierwszy pochodzi z „Buszu po polsku” Ryszarda Kapuścińskiego.

Tekst drugi pochodzi z „Święta fikcji” Jacka Żakowskiego.

Tekst trzeci pochodzi z wywiadu Konrada Kruczkowskiego z Anną Dymną, który jest fragmentem książki „Halo Człowiek. Rozmowy o tym, co ważne”.

Tekst czwarty pochodzi ze strony www.naekranie.pl.

Tekst 1:

„[...] Tak rozmyślając popadłem z punktu w idealizm i zacząłem marzyć. Marzyło mi się, aby kosztem nadania trzech płyt z muzyką do tańca jakaś rzeczowa osoba w radio powiedziała kilka słów o tych zębach. Że trzeba położyć pasty na szczoteczkę, że trzeba pocierać nią ruchem zwrotno-posuwistym i że trzeba to potem nie połknąć, a wypluć. Że istnieje nadzieja na obniżkę ceny jednej tubki do trzech złotych. Marzyłem dalej, aby instruktor z powiatu, który obsługuje kolejne zebranie partyjne, już po omówieniu spraw decydujących dla dalszego rozkwitu naszej ojczyzny, zechciał mimo woli i zupełnie na marginesie zapytać: A jak tam z zębami, towarzysze? Myjecie wy te zęby czy nie [...]?”

Tekst 2:

„[...] W polityce za takie zbiorowe zakłamanie płaci się czasem słono. Teraz właśnie czas płacenia nadszedł. Trzęsienie ziemi w polskiej polityce, które ku naszemu zdziwieniu teraz przeżywamy, w bardzo dużym stopniu wynika właśnie z tego, że Ojcowie Trzeciej Rzeczypospolitej budowali naszą nową Polskę zapatrzeni niemal bezkrytycznie w USA i w II RP. To jest obserwacja – nie zarzut, bo pewnie z wielu względów trudno było tego uniknąć. Ale dziś już wyraźnie widać, że trwanie w błędzie, który wzniosłe podtrzymuje m.in. prezydent, stało się bardzo groźne. Musimy się pozbyć tych mrzonek [...]”

Tekst 3:

– „Dlaczego? Przecież Pani wykonuje konkretną pracę.

– To, co tu robię, wymaga radości i oddania. Gdybym miała przeliczać ten wysiłek na pieniądze, nie miałabym siły. Po prostu. Poza tym jestem wciąż na etacie w teatrze, uczę studentów... Tam zarabiam, to mój zawód i do tych obowiązków zawodowych muszę dostosowywać zajęcia w fundacji. Gdybym brała pieniądze za pracę w fundacji, to nie byłoby w porządku. Zresztą to, co dostaję od moich podopiecznych, jest dużo cenniejsze od wszystkich pieniężnych wynagrodzeń.

– A ludzie i tak...

– A ludzie i tak mówią, co chcą. Oceniają, nawet nie wiedząc dokładnie, czym moja fundacja się zajmuje. Ich agresja jest smutna. Ale staram się ludzkie opinie przyjmować ze spokojem, choć czasami jest ciężko i płakać się chce. Ale widać tak musi być.”

Tekst 4:

„[...] Twórcy znaleźli złoty środek, umiejętnie balansując na granicy gatunków – film spodoba się zarówno tym, którzy poszukują w nim prostej rozrywki sytuacyjnej, jak i miłośnikom skomplikowanych międzyludzkich relacji, które śmiało można poddawać głębszej analizie. Przy tym niemal wszystkie sceny prowokują do szczerego śmiechu, prezentując świetny humor. Nie ma tu prymitywnych żartów z niskiej półki, za co duży plus [...]”

Polecenie 1

Odpowiedz, czy wszystkie wypowiedzi mogłyby znaleźć się w gazecie lub w wiadomościach telewizyjnych? Odpowiedź uzasadnij.

Polecenie 2

Czy uważasz, że wszyscy dziennikarze stosują zasady z *Karty etycznej mediów*? Odpowiedź uzasadnij.

Polecenie 3

Co powoduje, że niektóre z tekstów są osobiste i subiektywne? Wskaż elementy wypowiedzi.

Podsumowanie

Zapamiętaj, że:

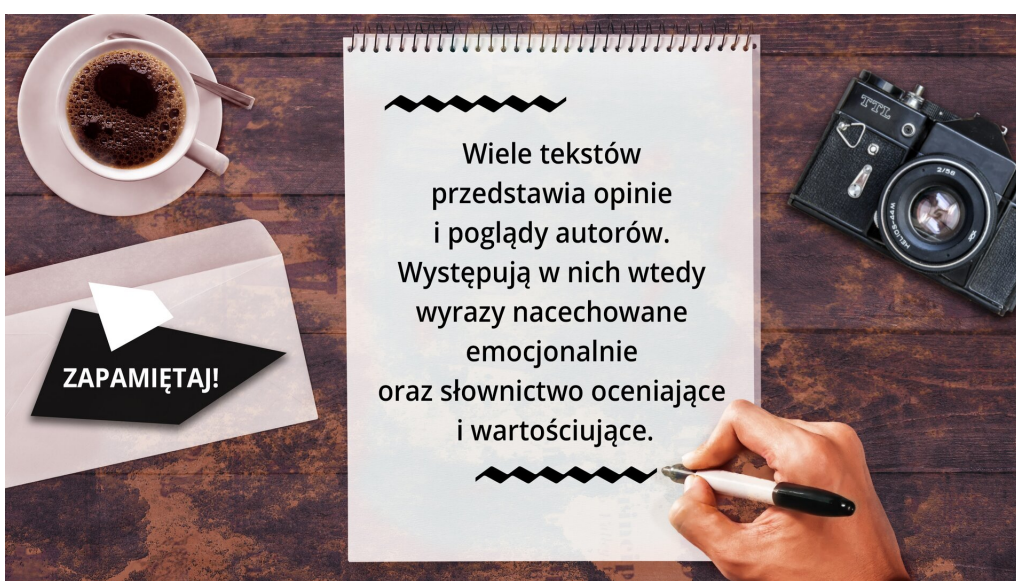
- dziennikarze w swojej pracy muszą kierować się zasadami etyki dziennikarskiej;
- czytając lub słuchając tekstów dziennikarskich, należy odróżniać informacje o faktach od opinii i ocen;
- wiele tekstów przedstawia opinie i poglądy autorów, występują w nich wtedy wyrazy nacechowane emocjonalnie i słownictwo oceniające i wartościujące.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

PRACA DOMOWA

Praca domowa

Polecenie 4.1

Napisz dwa krótkie teksty dotyczące wydarzenia, które zrobiło na Tobie wrażenie. W pierwszym tekście skup się na informacjach o faktach (np. notatka prasowa), w drugim zawrzyj swoje opinie oraz ocenę wydarzenia. (np. recenzja).

PRACA DOMOWA – ZAŁĄCZNIK

Napisz dwa krótkie teksty dotyczące wydarzenia, które zrobiło na Tobie wrażenie. W pierwszym tekście skup się na informacjach o faktach (np. notatka prasowa), w drugim zawrzyj swoje opinie oraz ocenę wydarzenia. (np. recenzja)
Przykładowe wydarzenia: mecz, film, wydarzenie polityczne, wycieczka, koncert.

Tekst 1

Tekst 2

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenia

Wskazówka

W przypadku braku możliwości rozwiązania zadania z klawiatury lub trudności z odczytem przez czytnik ekranu, skorzystaj z innej wersji zadania.

Ćwiczenie 1

Napisz, czy dana wypowiedź z pierwszego rozdziału nagrania zawierała: FAKTY, OPINIE lub FAKTY I OPINIE.

I. Wypowiedź 1:

II. Wypowiedź 2:

III. Wypowiedź 3:

IV. Wypowiedź 4:

j.polski_scen14_cw1

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z dwoma krótkimi tekstami dziennikarskimi. Które zasady etyki dziennikarskiej zostały złamane w jednym z tych fragmentów?

Przykład tekstu dziennikarskiego:

a. Wczoraj wieczorem warszawska policja aresztowała Mirosława Z. Jest on podejrzewany o popełnienie przestępstwa o charakterze gospodarczym. O postępach w śledztwie będzie informowała Stołeczna Komenda Policji.

b. Wczoraj kilku narwanych policjantów z Warszawy Aresztowało Mirosława Zetkowskiego. Wszyscy wiedzą, że okradł wielu ludzi, chociaż policja niby prowadzi śledztwo w tej sprawie.

☐

ZASADA PIERWSZEŃSTWA DOBRA ODBIORCY

☐

ZASADA UCZCIWOŚCI

☐

ZASADA PRAWDY

☐

ZASADA SZACUNKU I TOLERANCJI

☐

ZASADA WOLNOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI

☐

ZASADA OBIEKTYWIZMU

☐

ZASADA ODDZIELENIA INFORMACJI OD KOMENTARZA

j.polski_scen14_cw2

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Wstaw w odpowiednie miejsca nazwy gatunków publicystycznych oraz ich krótkie definicje, które po kolei pojawiły się w trzeciej części nagrania.

TEKST NR 1

RECENZJA

Tekst publicystyczny, w którym autor omawia w sposób subiektywny aktualne wydarzenia, stosując słownictwo nacechowane emocjonalnie.

TEKST NR 2

Rozmowa pomiędzy dwiema lub grupą osób, w której prowadzący zadaje pytania, w celu zebrania jakiś informacji.

TEKST NR 3

KOMENTARZ PRASOWY

Krytyczna, fachowa analiza i ocena dzieła, spektaklu, filmu, wydarzenia itp. Celem jej jest nakłanianie lub zniechęcanie.

TEKST NR 4

WYWIAD

Pokazuje rzeczywistość taką, jak widzi ją autor, odnosi się do elementu rzeczywistości, który zwrócił jego uwagę, jest swobodną wypowiedzią.

REPORTAŻ

Słowniczek

entuzjasta

osoba zaangażowana emocjonalnie w jakąś działalność, sprawę lub ideę

etyka

(z gr. *ethos* – charakter, wartość) ogół zasad i norm postępowania przyjętych w danej epoce i w danym środowisku

fakt

(łac. *factum* – uczynek, czyn) to, co zaszło lub zachodzi w rzeczywistości

fakt dokonany

pleonazm – każdy fakt zaistniał w rzeczywistości, zatem nie może istnieć *fakt dokonany*

fakt naukowy

stwierdzenie konkretnego stanu rzeczy lub zdarzenia w określonym czasie i przestrzeni

fakt prasowy

inaczej medialny, informacja rozpowszechniana w prasie lub mediach elektronicznych, niezgodna z prawdą, ale mająca wpływ na opinię publiczną

inkrustacja

technika zdobnicza polegająca na układaniu na powierzchni przedmiotu wzorów, np. z masy perłowej, metali; też: motyw zdobniczy wykonany tą techniką

literatura faktu

utwory o charakterze dokumentalnym

media

(łac. *media* – środek, pomiędzy) inaczej: mass media «środki masowego przekazu: prasa, radio, telewizja

mrzonka

pomysł, zamiar niemożliwy do urzeczywistnienia

opinia

przekonanie o czymś, pogląd na jakąś sprawę

Powrót do e-podręcznika

E-podręcznik „Kultura odmienia”

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/142028/v/latest/t/student-canon>

1.2.1.4. Świat medialny

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/142028/v/latest/t/student-canon/m/j0000007VOB2v27>